

INFORMATĪVS IZDEVUMS MEŽA ĪPAŠNIEKIEM

Čiekurs

3 (51) 2016

ŠAJĀ NUMURĀ:

■ Jaunumi

Precizēta meža inventarizācijas veikšanas kārtība 2
Publiskoti otrās kārtas rezultāti ES atbalstam mežsaimniecībā 3

■ Notikumi

Latgales meža īpašnieki pirmie Latvijā nokārtojuši PEFC grupas sertifikāciju 4

■ Pasaulē

Meža apsaimniekošana Lejassaksijas federālajā zemē Vācijas ziemeļrietumos 6

■ Saimniekojam mežā

Kā saimnieko Latgales pusē, par mežsaimnieku apvienību "Krāslava" ... 8

■ Noderīgi

Vai arī Latvijā var veiksmīgi audzēt papeles? ... 11

■ Praktiski padomi

Laiks pievērst uzmanību jaunaudzēm 12

Atbildes uz jautājumiem 13

■ Mežs veselībai

Garšīgi un veselīgi našķi ziemai 14

■ Medības

Medniekus aicina mācīties. 15

■ Ar mežu sirdī

Mežam veltīts mūžs par Valentīnu Briciku 16

IZMANTOJIET IESPĒJU MĀCĪTIES PAR MEŽU TĒMĀM!

SIA LLKC Meža konsultāciju pakalpojumu centrs aicina meža īpašniekus un meža nozarē nodarbinātos speciālistus uz mācību kursiem visā Latvijā par mežu un ar to saistītām tēmām.

Jaunas zināšanas par meža apsaimniekošanu un pieredze ir neatņemams ieguldījums gan meža īpašnieka zināšanu pūrā, gan turpmāk pielietojot zināšanas, saimniekojot mežā. Atsevišķas tēmas varētu interesēt meža nozarē nodarbinātos, kā arī medniekus.

Šoreiz ar Eiropas Savienības (ES) atbalstu varēs apgūt 20 ar mežu saistītas tēmas. Atkarībā no mācību programmas – mācības būs bezmaksas vai ar daļēju mācību maksu.

Meža īpašniekiem, atsevišķas tēmas arī lauksaimniekiem:

- Kokaugu audzēšana neizmantotās zemēs, plantāciju meži,
- Meža atjaunošana un ieaudzēšana CO₂ piesaistei, meža re-produktīvais materiāls,

- Mazvērtīgo un neproduktīvo mežaudžu ražības celšana. Neproduktīvu audžu nomaiņa. Koksnes pieaugums,

- Eiropas Savienības atbalsts mežaudžu ražības palielināšanai,
- Noturīga mežaudze un mežaudzes audzēšanas riski,
- Meža sertifikācijas prasības meža apsaimniekošanā,
- Vidi saudzējoša meža apsaimniekošana privātajos mežos,
- Meža inventarizācija un inventarizācijas datu pielietošana meža apsaimniekošanā, Meža valsts reģistrs, kartogrāfiskais materiāls,
- Meža īpašniekam nepieciešamās zināšanas meža apsaimniekošanā, meža apsaimniekošanas cikls,
- Meža hidroloģiskā režīma ietekmēšana,
- Meža apsaimniekošana kā uzņēmējdarbības veids,
- Koksnes biomasas ieguve enerģijas ražošanai,
- Meža nekoksnes resursi, to apsaimniekošana un izmantošana.

Meža nozarē nodarbinātajiem, speciālistiem, arī meža īpašniekiem:

- Mežaudžu kopšana ražības palielināšanai (pēc eksāmena nokārtošanas tiek izsniegta apliecība „Meža atjaunošana un kopšana” darbam Latvijas valsts mežos),

► 2. lpp.

NACIONĀLAIS
ATTĪSTĪBAS
PLĀNS 2020

EIROPAS SAVIENĪBA
EIROPA INVESTĒ LAUKU APVIDOS
Eiropas Lauksaimniecības fonds
lauku attīstībai

PRECIZĒTA MEŽA INVENTARIZĀCIJAS VEIKŠANAS KĀRTĪBA

2016. gada 21. jūnijā pieņemti Ministru kabineta (MK) noteikumi Nr. 384 „Meža inventarizācijas un Meža valsts reģistra informācijas aprites noteikumi” un noteikumi Nr. 392 „Meža inventarizācijas veicēju sertifikācijas un sertificēto personu darbības uzraudzības kārtība”.

Noteikumu mērķis ir nodrošināt tiesisko regulējumu meža inventarizācijas un Meža valsts reģistra (MVR) informācijas aprites jomā.

Meža inventarizācijas veikšana ir Meža likumā katram meža īpašniekam noteikts obligāts pienākums, tādēļ būtiski ir iepazīties ar jaunajiem noteikumiem. *Meža inventarizācijas un Meža valsts reģistra informācijas aprites noteikumi* nosaka trīs galvenās lietas:

- meža inventarizācijas saturu un kārtību, kā arī gadījumus, kad veicama atkārtota meža inventarizācija;
- MVR uzturēšanas un meža inventarizācijas datu aktualizācijas kārtību;
- informāciju, ko meža īpašnieks vai tiesiskais valdītājs sniedz Valsts meža dienestam (VMD), un šīs informācijas sniegšanas kārtību.

Jāizlemj par zemes izmantošanu

Jaunie noteikumi arī paredz, ka inventarizē visu meža zemi zemes vienībā, arī to zemi, kur mežs ir ieaudzis, bet Nekustamā īpašuma valsts kadastra informācijas sistēmā vēl nav reģistrēts. Tāpēc zemes īpašniekam vai tiesiskajam valdītājam līdz meža inventarizācijai ir jāizlemj par

zemes tālāko izmantošanu mežsaimniecībā vai lauksaimniecībā. Par zemi, kas līdz tam nav bijusi reģistrēta kā mežs, meža inventarizācijas veicējs sagatavo paziņojumu par zemes lietošanas veida izmaiņām un to nodod meža īpašniekam vai tiesiskajam valdītājam, lai īpašnieks uzzinātu, ka aizaugusi lauksaimniecības zeme tiks reģistrēta kā mežs un turpmāk būs apsaimniekojama kā mežs.

Praksē mēdz rasties neskaidrības par pirmreizējo un atkārtoto meža inventarizāciju. Tā kā meža inventarizācijas datu vākšanā nav būtiskas atšķirības, noteikumi paredz visos gadījumos noteikt vienādu meža inventarizācijas saturu un kārtību. Paredzēts, ka turpmāk jebkura meža inventarizācija tiks veikta, izmantojot iepriekš MVR reģistrēto informāciju un inventarizējot visu zemes vienību vai atsevišķus nogabalus.

Meža inventarizācijas nepieciešamība

Noteikumos precizēti gadījumi, kad zemes vienībai obligāti veicama atkārtota meža inventarizācija, t.i., ja tiek izgatavots jauns zemes vienības zemes robežu un situācijas plāns un zemes vienībā tiek apvienota vai sadalīta meža zeme. Inventarizēt iespējams visu zemes vienību vai tikai sadalītos vai apvienotos nogabalus. Savukārt, ja zemes vienībā netiek apvienota vai sadalīta meža zeme vai ja tiek mainīts tikai kadastra apzīmējums, zemes vienībai nav nepieciešama jauna inventarizācija.

Noteikta kārtība par MVR informāci-

MKPC mežsaimniecības vecākais konsultants Uldis Šēnbergs veic meža inventarizāciju

jas lietošanu tiešsaistē. Pēc VMD informācijas sistēmas modernizācijas meža īpašniekiem būtiski ir uzlabota piekļuve MVR reģistrētajiem datiem par konkrēto meža īpašumu. Meža īpašniekam vai tiesiskajam valdītājam būs iespēja tiešsaistē iepazīties ar aktuālo (tekstuālo un ģeogrāfisko datu) informāciju par savu mežu, kā arī lejupielādēt nogabalu raksturojošo rādītāju apkopojumu (izdruku) un meža zemes plānu digitālā formātā.

Ministru kabineta noteikumi Nr. 392 „Meža inventarizācijas veicēju sertifikācijas un sertificēto personu darbības uzraudzības kārtība” nosaka minimālās prasības meža inventarizācijas veicēju profesionālajai kvalifikācijai, kā arī meža inventarizācijas veicēju sertifikācijas un sertificēto personu darbības uzraudzības kārtību.

Meža īpašniekiem jāatceras, ka meža inventarizāciju veic tikai tad, ja zemes vienības robežstīgas un robežzīmes meža zemē ir identificējamas apvidū! 🌲

Ar jaunajiem noteikumiem var iepazīties interneta vietnē www.likumi.lv

◀ 1. lpp.

Meža bioloģiskās daudzveidības aizsardzība un saglabāšana mežizstrādē, kultūrvēsturiskie objekti mežā,

Mežizstrāde, darbs ar motorinstrumentiem (pēc eksāmena nokārtošanas tiek izsniegta apliecība darbam mežā ar motorzāģi un krūmgriezi),

Apalo kokmateriālu uzmērīšana un kvalitātes vērtēšana.

Medniekiem:

Savvaļas dzīvnieku slimības, medījuma gaļas higiēna un pārtikas drošība (noslēgumā sadarbībā ar Pārtikas veterināro dienestu tiek izsniegta apliecība),

Meža dzīvnieku postījumu samazināšanas iespējas,

Efektīvas medību saimniecības veidošana (t.sk. medību infrastruktūra, medību produkcijas tālāka pārstrāde: gaļa,

ādas, trofeju apstrāde utt.).

Mācību kurss ir iespēja apgūt gan teorētiskās, gan praktiskās zināšanas mežā un citos objektos. Mācības tiek organizētas sadarbībā ar Latvijas lauksaimniecības universitāti (LLU), piesaistot vieslektorus no LLU Meža fakultātes, Pārtikas veterinārā dienesta, kā arī mežzinātniekus un citu institūciju speciālistus. Klausītāji saņems izdales materiālus un apliecinājumus par mācību kursa beigšanu.

Kursu dalībnieku vietu skaits ir ierobežots, tāpēc obligāta iepriekšēja pieteikšanās uz mācībām. Līdz ar pilnas mācību grupas nokomplektēšanu tiks noteikti mācību norises laiki.

Plašāka informācija par mācību kursu programmām un mācību vietām pieejama interneta vietnē www.mkpc.lkc.lv, MKPC nodaļas vai pa tālruni 63050477.

Meža konsultāciju pakalpojumu centrs šādas mācības rīkoja jau iepriekšējā ES atbalsta periodā. No 2013. līdz 2015. gadam esam izglītojuši 2052 dalībniekus, no kuriem saņēmām tikai pozitīvas atsauksmes. Piemēram: „Esmu sapratis, ka mežsaimniecība prasa nopietnus līdzekļus, pieredzi, zināšanas un pacietību! Tika sniegti padomi, kas pilnvērtīgi spēs noderēt tiem, kuri savu nākotni saista vai saistīs ar mežsaimniecību.”

Mācības tiek organizētas Latvijas Lauku attīstības programmas 2014.–2020. gadam „Zināšanu pārneses un informācijas pasākumi” apakšpasākuma „Profesionālās izglītības un prasmju apguves pasākumi” ietvaros. Projektu atbalsta Zemkopības ministrija un Lauku atbalsta dienests. 🌲

Maija Birkena-Dzelzkalēja, MKPC

BEIDZAS MEŽA UGUNSNEDROŠAIS LAIKPOSMS

Sākot ar 12. septembri, Valsts meža dienests atceļ ugunsnedrošo laikposmu mežā. Lēmums pieņemts saistībā ar lietaināka un vēsāka laika iestāšanos, kad ugunsgrēku izcelšanās un izplatīšanās iespēja mežā būtiski samazinās. Augusta otrajā pusē un septembrī strauji samazinājās reģistrēto meža ugunsgrēku skaits.

Pēc operatīvās informācijas, šogad valstī dzēsti 594 meža ugunsgrēki, kopējā uguns skartā platība meža zemēs ir 309 hektāri. Šajā sezonā meža ugunsgrēku

skaits un platība ir līdzīga kā 2015. gadā, bet lielāka nekā laika periodā no 2010. līdz 2013. gadam.

2016. gadā lielākais meža ugunsgrēku skaits, līdzīgi kā iepriekšējos gados, reģistrēts Rīgas reģionālajā un Dienvidlatgales virsmežniecībā. Bet lielākais šī gada meža ugunsgrēks bija Sēlijas virsmežniecībā, kur, domājams, kūlas dedzināšanas rezultātā izcēlās ugunsgrēks 17,81 hektāru platībā, no tiem 13,93 hektāri bija jaunaudzes. Visbiežākais meža ugunsgrēku izcelšanās iemesls ir cilvēku neuzmanīga rīcība ar uguni.

Vienlaikus Valsts meža dienesta Meža un vides aizsardzības daļas speciālisti atgādina, ka, neskatoties uz ugunsnedrošā laikposma beigšanos, mežā ir aizliegts dedzināt atkritumus un ciršanas atlikumus vai kurināt ugunsgrēku tuvāk par diviem metriem no augošiem kokiem, dedzināt vai kurināt ugunsgrēku, ja kūdras slānis ir biežāks par 0,5 metriem.

Valsts meža dienests aicina būt uzmanīgiem mežā ar uguni, jo arī turpmāk īslaicīgi gaidāms sauss laiks un iespējama jaunu ugunsgrēku izcelšanās.

Valsts meža dienesta informācija

ES ATBALSTS MEŽSAIMNIECĪBĀ – OTRĀS KĀRTAS REZULTĀTI

No 27. jūnija līdz 27. jūlijam meža īpašniekiem bija iespēja iesniegt projektu pieteikumus Eiropas Savienības (ES) atbalsta pasākumā „Ieguldījumi meža platību paplašināšanā un meža dzīvotspējas uzlabošanā”. Pieteikšanās otrā kārtā ir noslēgusies un Lauku atbalsta dienests (LAD) – apkopojis otrās kārtas rezultātus.

Otrajā kārtā kopā tika iesniegti 2540 projekti. Pēc apkopotajiem rezultātiem visvairāk pieteikumu ir iesniegts apakšpasākumā „Ieguldījumi meža ekosistēmu noturības un ekoloģiskās vērtības uzlabošanai”. Šajā apakšpasākumā kopā tika iesniegti 2387 pieteikumi ar kopējo finansējumu 6 796 899 EUR. Tā kā izsludinātais finansējums bija 5 000 000 EUR, radās finansējuma iztrūkums un projekti tika ranžēti atbilstoši projektu atlases kritērijiem. Pēc projektu ranžēšanas atbalsts piešķirts 2102 projektiem, un 210 projekti diemžēl palika aiz svītras bez finansējuma.

Abiem pārējiem apakšpasākumiem „Meža ieaudzēšana” un „Meža ugunsgrēkos un dabas katastrofās iznīcinātu mežaudžu atjaunošana” izsludinātais finansējums bija pietiekams, un atbalstu saņēma visi pretendenti, kuri bija iesnieguši pieteikumus un kuru projekts atbilda prasībām.

Apakšpasākumā „Meža ieaudzēšana” kopā tika iesniegti 309 pieteikumi ar kopējo publisko finansējumu 1201305 EUR, izsludinātais finansējums – 4000000 EUR. Apakšpasākumā „Meža ugunsgrēkos un dabas katastrofās iznīcinātu mežaudžu atjaunošana” tika iesniegti 30 pieteikumi ar kopējo publisko finansējumu 91 397 EUR – izsludinātais finansējums bija 500 000 EUR.

Pretendenti bija ļoti aktīvi un savus projekta pieteikumus iesniedza LAD elektroniskās pieteikšanās sistēmā (EPS). EPS tika iesniegts 85% no visiem saņemtajiem projektu pieteikumiem. Jāpiemin,

ka, iesniedzot elektroniski, pretendenti papildus varēja saņemt 5 punktus.

Salīdzinot abas izsludinātās kārtas, var secināt, ka otrā kārtā ir bijusi daudz veiksmīgāka par pirmo, jo atbalstu saņēma lielākā daļa no projektiem. Tie, kas vēl nav paspējuši pārliecināties, vai finansējums ir saņemts, to var izdarīt LAD mājas lapā (www.lad.gov.lv), sadaļā – operatīvā informācija. Tā kā projektu izvērtēšana vēl notiek, pirms projektu realizēšanas ieteicams sagaidīt LAD apstiprinošu lēmumu par to, ka projekts tiešām ir atbalstīts.

Ieva Doniņa,

MKPC Zemgales nodaļa

NACIONĀLAIS
ATTĪSTĪBAS
PLĀNS 2020

EIROPAS SAVIENĪBA
EIROPĀ INVESTĒ LAUKU APVIDOS
Eiropas Lauksaimniecības fonds
lauku attīstībai

Operatīvā informācija par pieteiktajiem projektiem ELFLA LAP pasākuma "Ieguldījumi meža platību paplašināšanā un meža dzīvotspējas uzlabošanā" 2.kārtā

Aktivitāte	Pieteikumu skaits	Pieteiktais publiskais finansējums	Izsludinātais finansējums	Finansējuma pārpalikums vai iztrūkums
8.1. Atbalsts apmežošanai un meža zemes izveidei	309	1 201 305	4 000 000	2 798 695
8.4. Atbalsts meža bojājumu profilaksei un atjaunošanai	30	91 397	500 000	408 603
8.5. Ieguldījumi meža ekosistēmu noturības un ekoloģiskās vērtības uzlabošanai	2 387	6 796 899	5 000 000	-1 796 899
KOPĀ	2 540*	8 089 601	X	X
t.sk. iesniegts EPS	85%			

*unikālo projektu skaits, kur multiprojekts skaitīts kā viens projekts

LATGALES MEŽSAIMNIEKI RĀDA PIEMĒRU

Mežsaimnieku apvienība (MA) „Krāslava” ir pirmā Latvijā, kas nokārtojusi *PEFC* grupas sertifikāciju, tādā veidā rādot piemēru citiem meža īpašniekiem, meža īpašnieku apvienībām un kooperatīviem un apliecinot, ka viņu meži ir ilgtspējīgi apsaimniekoti. Grupa sastāv no 23 meža īpašniekiem un kopā sertificēti 447 ha meža.

PEFC grupas sertifikācija ir ērtākais un ekonomiskākais veids nelielu meža platību īpašniekiem sertificēt savu mežu. Meža īpašniekiem, apvienojoties grupā, katrs gūst savu ieguvumu no kopējās apsaimniekotās platības palielinājuma, paturot tiesības lemt par sava meža apsaimniekošanu.

Priekšvēsture

Katram procesam ir sava priekšvēsture, stāsta **Mārtiņš Ailts**, biedrības „*PEFC* Latvijas padome” valdes loceklis.

Latvijā *PEFC* grupas sertifikācija meža īpašniekiem ir pieejama jau no standarta izstrādes brīža. Šī ir lieliska iespēja privātajiem meža īpašniekiem sertificēt savus mežus par mazākām izmaksām salīdzinājumā ar individuālo sertifikāciju. 2013. gada nogalē grupas sertifikācijas veicināšanai tika piesaistīti papildu līdzekļi no Starptautiskās *PEFC* padomes. 2014. gadā *PEFC* Latvijas padome aktīvi sniedza informāciju meža īpašnieku biedrībām, apvienībām un kooperatīviem, izgatavoja izdales materiālus, pārraidīja video sižetus televīzijā par *PEFC* sertifikācijas iespējām un publicēja reklāmas žurnālā „Baltijas koks”. Rīkotajos semināros tika uzrunāta arī MA „Krāslava”.

Aktīvās reklāmas kampaņas rezultātā meža īpašnieki ieguva zināšanas gan par sertifikāciju, gan tās iegūšanas kārtību. Iepriekš ieguldītais darbs tikai tagad ir devis redzamus augļus, un mēs varam būt

Foto: no MA „Krāslava” arhīva

Mežsaimnieku apvienība „Krāslava” gandarīti par saņemto *PEFC* grupas sertifikātu (no kreisās: Jānis Umbraško, Valērijs Drozdovs, Arvīds Markevičs un Marija Zdanovska)

lepni, ka arī Latvijas meža īpašniekiem ir pirmais *PEFC* grupas sertifikāts. *PEFC* Latvijas padome izsaka īpašu paldies **Valērijam Drozdovam** un viņa komandai par ieguldīto darbu sertifikāta iegūšanai.

Grupas sertifikācija – vai tas ir sarežģīti?

Meža īpašniekiem, kas ir izlēmuši sertificēt savus īpašumus, jāvērsas pie sertifikācijas organizācijas (saraksts ar sertifikācijas organizācijām pieejams biedrības „*PEFC* Latvijas padome” mājaslapā www.pefc.lv) un jāaizpilda sertifikācijas pieteikums, kas parasti ir pieejams katras sertifikācijas organizācijas mājaslapā. Sertifikācijas organizācija izvērtēs pieteikumu un sazināsies ar pieteicēju par līguma slēgšanas iespējām, izmaksām un pirmreizējā audita kārtību, kā arī turpmākām darbībām.

Meža īpašniekiem sarežģītākais darbs ir dokumentācijas izveide. Nepieciešams izstrādāt grupas meža apsaimniekošanas

plānu, kur galvenā vērība jāpievērš sertificējamo meža īpašumu precīzai robežu uzmērīšanai, meža zemju iedalījumam kategorijās, lai precīzi noteiktu sertificējamā meža apjomus, un apkopot informāciju par meža iedalījumu pēc meža tipa, valdošās koku sugas un vecuma grupas. Tāpat svarīgi zināt iepriekšējos gados veiktās darbības katrā meža īpašumā – galvenās, kopšanas un citu ciršu apjomus, meža atjaunošanas apjomus, termiņus un prognozēto vai veikto darbu izpildi, mežaudžu kopšanas plānus, meža inventarizācijas termiņus, īpaši aizsargājamo teritoriju kategorijas un apjomus. Šāda meža apsaimniekošanas plāna izstrāde visai meža īpašnieku grupai nepieciešama darba sekmīgai organizēšanai un ilgtspējīgas meža apsaimniekošanas nodrošināšanai.

Jā tomēr dokumentācijas izveide rada grūtības, vienmēr ir iespējams papildināt savas zināšanas sertifikācijas organizāciju rīkotajos semināros.

► 5. lpp.

IZZIŅAI

■ *PEFC* (*Programme of the Endorsement of Forest Certification*) jeb Meža sertifikācijas sistēmu novērtēšanas programma ir starptautiska, nevalstiska, neatkarīga bezpeļņas organizācija, kas veicina ilgtspējīgu meža apsaimniekošanu.

■ *PEFC* ir pasaules lielākā meža sertifikācijas sistēma, kas aptver 300 miljonus hektāru sertificētu mežu, kopumā sertificējušies ir 750 000 meža īpašnieki, savu

kārt 18 600 uzņēmumi izvēlējušies *PEFC* piedāvāto piegādes ķēžu sertifikāciju.

■ Aizvien vairāk uzņēmumos, it īpaši Eiropā un Ziemeļamerikā, tiek ieviesta atbildīga koksnes iepirkuma politika. Sertifikācijā ir ieinteresēti gan uzņēmumi, gan fiziskas personas; tā tiek veikta gan lielos, gan mazos īpašumos. Šobrīd sertificēta apmēram puse no Rietumeiropas mežu platībām.

■ Biedrība „*PEFC* Latvijas padome” dibināta 1999. gadā un ir starptautiskās *PEFC* organizācijas biedrs.

■ **Latvijas *PEFC* Meža apsaimniekošanas standarts** izstrādāts 2010. gadā. *PEFC* mežu apsaimniekošanas sertifikācijas prasības piemērojamas visā Latvijas teritorijā, visiem mežu tipiem un visiem mežu īpašumiem neatkarīgi no to formas un lieluma.

◀ 4. lpp.

Informācija par semināriem meklējama sertifikācijas organizāciju mājaslapās, kā arī *PEFC* Latvijas padomes mājaslapā www.pefc.lv

Pēc sertifikāta iegūšanas ir jāievēro prasības, kas izvirzītas Latvijas *PEFC* Meža apsaimniekošanas standartā. Standarta prasības saistītas ar vides, ekonomiskajiem un sociālajiem aspektiem. Tāpat katru gadu sertifikācijas organizācija veic auditu, lai pārbaudītu, vai īpašnieks pilda standartā noteiktās prasības.

Sertifikācijas izmaksas ir mainīgs lielums, jo atkarīgas no grupas dalībnieku skaita un sertificējamās platības, līdz ar to ieteikums ir vērsties pie kādas no sertifikācijas organizācijām, lai tās precizētu.

Svarīgākie ieguvumi no meža sertifikācijas ir:

- Sertifikāts apliecina, ka īpašnieks atbildīgi apsaimnieko savu mežu;
- Vieglāka produktu realizācija noieta tirgos – pasaulē aug pieprasījums tieši pēc sertificētas koksnes, jo tādā veidā patērētājs var būt drošs par produkta leģālu izcelsmi. Lai nezaudētu konkurētspēju koksnes noieta tirgos, arī Latvijas kokrūpniecībai ir jāpiedāvā konkurētspējīgi produkti;

- Iespējams iegūt papildu punktus, piesakoties LAD piedāvātajiem investīciju pasākumiem „Ieguldījumi meža platību paplašināšanā un mežu dzīvotspējas uzlabošanā”;

- Attīstoties koksnes biomasas izmantošanai enerģētikā, Eiropas Biomasas asociācija izvirzījusi mērķi izmantot granulas un šķeldu tikai no sertificētas koksnes. Tas uzliek pienākumu privātajiem meža īpašniekiem sertificēt savus mežus. Kā jau minēts iepriekš, visekonomiskākais veids ir apvienoties meža īpašnieku grupās.

Nepieciešamo informāciju var atrast *PEFC* Latvijas padomes mājaslapā www.pefc.lv vai sazinoties ar mājaslapā norādītajām sertifikācijas organizācijām. 🌲

■ Atbilstoši Latvijas standartam sertificēti 1 690 052 ha meža. *PEFC* koksnes piegādes ķēdes sertifikāts izsniegts 50 uzņēmumiem, kas darbojas mēbeļrūpniecībā, zāģmateriālu ražošanā, iepakojuma un poligrāfijas nozarē, koksnes produktu tirdzniecībā un palešu ražošanā. 🌲

Vairāk informācijas: www.pefc.lv

Foto: J. Blaua

Semināra dalībnieki izmanto laiku ceļā uz nākamo objektu, diskutējot ar Jāni Rozīti (no kreisās)

MEŽA DEMONSTRĒJUMU TERITORIJAI „PŪPOLI” – JUBILEJA!

Sogad 5. augustā meža demonstrējumu teritorijā „Pūpoli” Vecumnieku novada Kurmenes pagastā notika seminārs „Jaunākais par ES atbalstu meža un aizaugušu zemju īpašniekiem. Dabas aizsardzība meža apsaimniekošanā”.

Meža īpašnieki satikās piektdienas vakarā, lai uzzinātu jaunumus par ES atbalstu un dabas aizsardzību meža apsaimniekošanā. Seminārs pulcēja ne tikai tuvāko pagastu mežu īpašniekus, bet arī viesus no Rīgas un Daugavpils.

Lai pievērstu uzmanību dabas aizsardzības prasībām meža apsaimniekošanā un mazinātu meža īpašnieku iespēju kļūdīties, veicot mežizstrādi, **Raimonds Mežaks** bija sagatavojis lekciju par dabas vērtību atpazīšanu mežā. Prezēntācijā Raimonds demonstrēja gan pēdējos 10 gados uzņemtas fotogrāfijas, gan labos piemērus, gan arī pārkāpumus, atzīmējot, ka lielākā daļa pārkāpumu izdarīti nezināšanas, nevis ļaunprātības dēļ. Statistika rāda, ka to skaits pieaug.

Ar **Jāni Rozīti**, Pasaules Dabas fonda direktoru un Mežu programmas vadītāju, semināra dalībniekiem bija iespēja padiskutēt par dabas aizsardzības pasākumiem meža apsaimniekošanā, likumdošanas

aktualitātēm un nākotnes perspektīvām.

Jānis pastāstīja par plānoto biotopu kartēšanu Latvijā – aktualitāti dabas aizsardzībā, kas tuvākajā laikā var ieviest izmaiņas daudzu meža īpašumu apsaimniekošanā un skart ikvienu privāto meža īpašnieku.

Meža konsultāciju pakalpojumu centrs sniedza jaunāko informāciju par ES atbalstu meža īpašniekiem, kā arī bija iespējams dabā aplūkot praktiskus piemērus ar ES atbalstu izveidotajā jaunaudzē.

Visus interesentus, kas vēlētos apmeklēt “Pūpolus”, aicinām piedalīties rudens seminārā 22. oktobrī, kas būs 5 gadu jubilejas pasākums. Semināra dalībnieki uzzinās, kā efektīvi un videi draudzīgi apsaimniekot nelielu meža īpašumu, dzirdēs aktuālāko par meža likumdošanu un ES finansējumu, Dabas aizsardzības pārvaldes informāciju par plānoto biotopu kartēšanu Latvijā.

Pieteikt dalību un saņemt programmu var, uzrakstot e-pastu uz adresi: jekaterina.blaua@mkpc.llkc.lv

Pirms 5 gadiem, 2011. gada 22. oktobrī, „Pūpolos” meža īpašniekiem notika pirmais seminārs. Atzīmēsim šo datumu ar skaistu rudens pasākumu! 🌲

Jekaterīna Blaua,
MKPC

CILVĒKS – MEŽAM VAI MEŽS – CILVĒKAM

Jūnija sākumā radās iespēja piedzīvot un sajūst meža apsaimniekošanas pieredzi Lejassaksijas federālajā zemē Vācijas ziemeļrietumos.

Ar pieredzi vēlējās dalīties mežzinātnieks, konsultants, dedzīgs mežkopis un Lejassaksijas mežsaimniecības modeļa aizrautīgs atbalstītājs Karstens Šrēders (*Carsten Schröder*). Karstens ir ne vien teicams mežkopis, bet arī dzīvesgudrs – tagad moderni teikt vieds cilvēks. Dažas sadzīviskas atziņas, ko ieguvu no Karstena, liek man gandrīz ikdienu pasmaidīt vai domāt līdzībās.

Ieviesta „citāda” saimniekošana

Pārmaiņas sākās pirms aptuveni 90 gadiem, kad Rūdolfs Villijs Vobsts (*Rudolph Willy Wobst*) un daži viņa atbalstītāji uzsāka kritiski vērtēt vispārpieņemtos meža audzēšanas un kopšanas modeļus. No 1943. līdz 1962. gadam viņš savā meža iecirknī ieviesa „citādu” saimniekošanu. Tās mērķis bija veidot dažādu sugu un vecumu mežaudzes no egļu un dižskābaržu monokultūrām. Šādi radās pašreizējais likums, ko Vācijas kolēģi sauc par mūžīgu meža attīstības procesu.

1991. gadā meža apsaimniekošanu pēc *LÖWE* (tulkojumā LAUVA, ko atšifrē šādi: L (*Langfristige*) – ilgtspējīgs; Ö (*Ökologische*) – ekoloģisks; W (*Wald*) – mežs; E (*Entwicklung*) – attīstība) metodes uzsāka visos Lejassaksijas mežos.

Iepriekšējie mežkopības pamatprincipi (viena vecuma tīraudzes, regulāras robežas utt.) Vācijā bija, līdzīgi arī Latvijā, pirms 30 gadiem.

Vācēmē izkristalizējušies 13 pamatlikumi, kurus zina un ikdienā pielieto mežzinis, meža darbinieks, pakalpojumu sniedzējs, direktors, virsvadītājs un ikviens, kam darbība un sadarbība notiek ap-, par- un iekš- meža.

- Augsnes aizsardzība un apstākļiem piemērotas koku sugas izvēle.
- Lapu koku meža platību pieaugums un jauktu koku mežs.
- Ekoloģiskā veselība, sugu sadarbības izvērtēšana.
- Priekšroka dabiskajai meža atjaunošanai.
- Meža struktūras uzlabošana.
- Mežizstrādes organizēšana pēc atbilstoša koku mērķa diametra sasniegšanas. Bezkaileiršu saimniekošana.
- Vecu koku, retu un apdraudētu sugu saglabāšana.
- Aizsargājamo meža teritoriju attīstība.

Raksta autore Iveta Desaine un atmirusī koksne

- Īpašo meža funkciju garantija (augšnes, ūdens attīrīšana, trokšņa mazināšana, rekreācija utt.)
- Mežmalas, to uzturēšana, kopšana un veidošana ainavā.
- Videi draudzīga mežu aizsardzība.
- Ekosistēmu apvienošana un medību saimniecības attīstība.
- Ekoloģiski saderīgu tehnoloģiju izmantošana mežizstrādē.

Mežizstrāde – reizi piecos gados

Ejot pa Lejassaksijas mežiem, saproti, ka meža ierīcība (meža inventarizācija) mūsu izpratnē nav īstenojama. Te nevar nodefinēt nogabalu robežas: plūstoši mežs mainās no dažāda vecuma un dimensiju lapegļu – duglāziju – balteglu – dižskābaržu – ozolu – egļu – priežu kokteiļa uz dažādvecuma dižskābaržu, tad duglāziju un melnalkšņu mikroieplakas un atkal visdažādākās sugas – lielākās un mazākās proporcijās. Katru desmito gadu tiek veikta ikviena mežaudzes koka uzmērīšana, tādēļ vācieši ļoti pārliecinoši demonstrē daudz skaitļu, kas raksturo mežaudžu krājas izmaiņas pa sugām, periodisko pieaugumu, dimensiju izmaiņas un tendences sugu sastāvā.

Mežizstrāde katrā nogabalā notiek reizi piecos gados. Vienkāršāk to raksturot šādi: visi meži tiek iedalīti piecos sektoros, un katru gadu mūžīgo izlases cirti veic vienā no tiem, sākot no pirmā sekto-

ra un beidzot ar piekto, sestā gadā atkal sāk ar pirmo sektoru.

Piepilsētas mežu apsaimniekošana

Mācību laikā bijām Hamelnas (*Hameln*) pilsētas mežos, kas tiek apsaimniekoti, ievērojot pilsētas iedzīvotāju vajadzības atpūtai, sportiskajiem hobijiem un dzīves baudīšanai.

Kopējā pilsētai piederošo mežu platība ir 1175 ha, krāja 300 m³/ha, pieaugums 9,7 m³/ha gadā. Hamelnas iecirknī dominē dižskābaržu audzes, kas jau 25 gadus tiek pārveidotas par skuju koku – lapu koku mistrotām audzēm. Arī šeit, līdzīgi kā pie mums, notiek ošu bojāeja. Kā jau iepildētas mežos, kas var izskatīties parkveidīgi, tiek izmēģinātas arī siltāku Eiropas valstu sugas, kuras uzrāda teicamu attīstību.

No Francijas introducētais ēdamā kastāņa (*Castanea sativa*) labi atjaunojas zem mātes audzes klāja. Taču mežkopjiem, kas vēlas audzēt stādāmo materiālu sugas izplatības palielināšanai, uz augļiem jākonkurē ar Turcijas izcelsmes iedzīvotājiem, kas augļus izmanto pārtikā.

Runājot par ekonomisko pusi, iecirkņa uzdevums ir visas izmaksas nosegt ar ienākumiem no mežizstrādes un dažādu pasākumu organizēšanas, ievērojot visus 13 iepriekš uzskaitītos pamatprincipus.

► 7. lpp.

◀ 6. lpp.

Ja pilsētai kāds euro paliekot pāri, tas, protams, esot tikai labi.

Koku cērt, kad par to var dabūt visaugstāko maksu

Iespaidiem bagāta diena tika pavadīta Zēzenes (*Seesen*) valsts mežu iecirknī kopā ar Dr. Johannesu Vobstu (*Johannes Wobst*), meža attīstības LÖWE pamatlīcēja Villija Wobsta dēlu. Katrā objektā tika parādītas bildes, kā mežaudze izskatījies pat pirms 60–70 gadiem, kad tēvs to sācis pārveidot. Visapkārt sugu daudzveidība, iespaidīgas dimensijas un cieņa pret mežu. Pamatprincips – koku cērt tikai tad, kad tas sasniedzis atbilstošas dimensijas, par kurām var iegūt augstāko cenu, un katram perspektīvam kokam jāatļauj šīs dimensijas sasniegt. Kopšanas cirtē vai mūžīgajā izlases cirtē tiek izņemti koki, kas sasnieguši attiecīgos izmērus, bet citi paliek, lai tos sasniegtu. Kopumā iecirknis saimnieko 340 000 ha lielā mežu platībā un ik gadu izcērt 1,7 miljonus m³ koksnes (70% mehanizēti un 30% manuāli).

Vērojot mežaudzes koku daudzveidību, skatiens apstājas arī pie papeles. Protams, zinot tendences Latvijā ar enerģijas plantācijām un sapni par papeļu finierkluci, jautāju, kādu nākotni viņi redz šai koku sugai. Atbilde vienkārša – nekādu. Kādreiz papeles tika stādītas, sapņot par rītdienu, bet šodien to, nocirstu, atzartu, noliktu pie ceļa, neņem pat par velti. Koku dimensijas ir iespaidīgas, skaisti veidots stumbrs, bet pielietojuma nav. Šī suga noteikti nav iekļaujama Vācijas mežu attīstības programmā pie lapu koku un jauktu mežaudžu izveides.

Pēc mācībām dodas divu gadu praksē

Apmeklējām arī Lejassaksijas mežsaimnieciskās izglītības centru Zēzenes valsts mežu iecirknī (pie mums tas ir tehnikums), kur jaunieši no 15–16 gadu vecuma mācās izprast mežu, darīt mežsaimnieciskos un mežizstrādes darbus un arī apgūt koksnes pārstrādes principus. Skolas teritorijā (kas ir diezgan plaša) atrodas dažādu dimensiju koku sortimentu krautnes, dažādi mehānismi un instrumenti. Topošie pakalpojumu sniedzēji te mācās pāris gadus (teorija un praktiskās darbības), tad dodas divu gadu praktiskajā darbā kādā meža iecirknī un atgriežas skolā, lai kārtotu gan teorijas, gan praktiskos pārbaudījumus. Tikai tad cilvēks ir gatavs patstāvīgi sniegt pakalpojumus mežsaimniecībā un mežizstrādē.

Foto: no I. Desaines arhīva

Lejassaksijas mežsaimniecības modeļa aizrautīgs atbalstītājs Karstens Šrēders pie ievērojamu dimensiju sasniegušas duglāzijas

Foto: no I. Desaines arhīva

Johanness Vobsts (*Johannes Wobst*) un Mihaels Tatners (*Michael Thatner*) mācībās Zēzenes (*Seesen*) valsts mežu iecirknī

Mežs pakāpeniski pats atjaunojas

Līdzīga sistēma ir arī ar akadēmisko izglītību, par ko izzinājām Gētingenas (*Göttingen*) universitātes Mežsaimniecības fakultātē. Universitāti gan beidz akadēmiskās pasaules cilvēki, vadītāji un plānotāji. Praktiķiem nav vajadzība iegūt dziļi akadēmiskas zināšanas, un to ļoti bieži mums uzsvēra dekāns Prof. Dr. Ahims Dorenbušs (*Achim Dohrenbusch*). Akadēmiskās zināšanas apgūst četrus gadus, tad students dodas divu gadu praksē (gluži ne praktiski meža darbos) un pēc tam kārtu pārbaudījumus. Tikko „izceptais” speciālists darbojas un plāno darbību kāda vecāka kolēģa virsvadībā un brieduma gados pats spēj dot rīkojumus, būt atbildīgs par sniegumu un rezultātiem. Man tas šķita gluži kā medicīnā, kad tikai pēc ilgstošas teorijas apguves un praktiskas darbības cilvēkam ir atļauts pieņemt atbildīgus lēmumus un izšķirt koka nākotni.

Kopumā 20 gadu laikā mežs Lejassaksijā 90% platībā no vienādvecuma tīraudzēm ir pārveidots par jauktu koku sugu dažādvecuma audzēm, tajā skaitā 65% ir jaukts lapu un skuju koku mežs. Atjaunošana veco monokultūru platībās 95% gadījumu norit pakāpeniski un dabiski. Ikgadējais pieaugums no 6,3 m³/ha (1991. gadā) pieaudzis līdz 8,0 m³/ha.

Pieredze, ko ieguvām jūnija nedēļā, ir līdzīga kā Velsas mežkopja Tāla Kalnāra lekcijās dzirdētais un Pasaules dabas fonda demonstrējumu teritorijās redzētais, tikai milzīgās platībās un ar garāku saimniekošanas periodu.

Iveta Desaine,

*SIA Skogssallskapet
mežsaimniecības speciāliste*

KĀ SAIMNIEKO LATGALES MEŽA ĪPAŠNIEKI?

Zīņa par to, ka Mežsaimnieku apvienība (MA) „Krāslava” ir pirmā Latvijā, kas nokārtojusi PEFC grupas sertifikāciju, pamudināja vairāk uzzināt par Latgales meža īpašnieku uzņēmību, sazinoties ar valdes priekšsēdētāju Valēriju Drozdovu.

MA „Krāslava” dibināta 2004. gadā un ir sabiedriskās organizācijas „Latgales mežu saimnieks”, kas tika nodibināta 1998. gadā, pēctece un darbu turpinātāja. Valērijs Drozdovs ir viens no dibinātājiem un, ievēlēts par valdes priekšsēdētāju, darbojas līdz šim brīdim.

– Kādi bija biedrības pirmsākumi?

Valērijs stāsta: „Ļoti strauja meža īpašnieku aktivitāte sākās 2014. gada nogalē. Biedru pieplūdumu veicināja mežsaimniecības projektos paredzētie papildu punkti kooperatīvu, mežsaimnieku apvienību un biedrību biedriem.

2014. gada nogalē MA „Krāslava” bija reģistrēti 60 biedri, 2015. gada nogalē – jau 102 meža īpašnieki, bet šobrīd, 2016. gada septembrī, biedru skaits sasniedzis 139 ar aptuveni 3000 ha kopējo meža platību.

Ažiotāža ar 10 punktiem mežsaimniecības projektu atlases kritērijiem tiešām bija liela, un daudzi, vismaz divas trešdaļas, iestājās tikai šo punktu dēļ un pēc projekta realizācijas, iespējams, pazudīs no mūsu apvāršņa. Tajā pašā laikā saņemmu arī „paldies” par nosūtītām informācijām – projektu rezultātiem, paredzētajām jaunajām kārtām, semināros un kopsapulcēs dzirdēto. Daudzi saglabā sakarus, lai saņemtu viņiem noderīgo informāciju.”

Atskatoties uz biedrības pirmsākumiem, Valērijs atceras: „Atmiņā aktīvās Dāmas, ar lielo burtu tāpēc, ka viņas tādās tiešām bija. Kādas sešas septiņas dāmas vienas no pirmajām iestājās biedrībā „Latgales mežu saimnieks”. Atguvušas savus īpašumus Latgalē, viņas iespēju robežās centās tos savest kārtībā – sakārtot robežas, sakopt mežus, pļavas, arī apmēžot. Pašas mēģināja visu veikt, jo bērni un mazbērni, strādājot tuvāk Rīgai, īpašu uzmanību šīm aktivitātēm nepievērsa. Šodien, pēc 15 gadiem, dāmām vairs nav tās enerģijas un spēka, tagad ir pieklusušas, vairāki īpašumi pārdoti, jo bērni un mazbērni nevēlas atgriezties vecvecāku dzimtajās vietās, jo neredz perspektīvu.”

– Cik daudzveidīgi ir biedrības biedru meža īpašumi?

– Sertifikācijai bija nepieciešama informācija par grupai piederošajiem me-

žiem. Valērijs apkopoja informāciju, nežēlojot laiku un enerģiju.

Biedrības meža īpašnieku īpašumi atrodas visos Latgales novados, tajā skaitā arī Jaunjelgavas, Lubānas, Ilūkstes un citos.

Pārsvarā valdošie ir lapu koku meži (bērzs – 161 ha, baltalksnis – 77 ha, apse – 62 ha), tiem seko skuju koki: egles – 74 ha, priedes – 55 ha. Daļa mežu atrodas īpaši aizsargājamās teritorijās (dabas parki – 22,98 ha, aizsargājamie ainavu apvidi – 57,87 ha, aizsargjoslas – 23,25 ha).

Pēdējos piecos gados izcirsti – 19,7 ha, pēdējos trīs gados atjaunots: mākslīgi – 6,68 ha, dabiski – 16,78 ha meža, bet 2015. gadā izkopti 11,18 ha meža.

– Kā izdevies ieinteresēt un saturēt kopā meža īpašniekus?

– Biedrības pirmsākumos Latvijā īsti pieredzes nebija. „Lielāko pieredzi ieguvu braucienos pa Eiropas valstīm. Katrā valstī bija atšķirīgas mežsaimniecības organizācijas. Bezpeļņas organizācijas vai kooperatīvi savos darbības pamatos atšķīrās no citām, tāpat kā tagad Latvijā.

MA „Krāslava” darbības pamatā ir bezmaksas konsultācijas (ja nav saistītas ar izbraukumu vai citiem tiešiem izdevumiem), regulāra informācijas izplatīšana internetā par jaunumiem mežsaimniecībā. Biedrība

mas izstrādes, atjaunošanas un izkopšanas mūsu sadarbība bieži vien uz laiku tiek pārtraukta. No mūsu puses aktuālā informācija tiek izplatīta tāpat kā līdz šim, kaut arī meža īpašnieks ir neaktīvs.

Aptuveni 20 līdz 25 dalībnieki ir pastāvīgi apmeklētāji, vairāki no tiem saistīti ar mežsaimniecības pakalpojumu sniegšanu, piedalīšanos iepirkumu realizācijā vai vienkārši ienāk kabinetā padzert kafiju vai papļāpāt.

Sasaucot kopsapulces, kas notiek ne retāk kā reizi gadā, laikus izsludinām divus datumus. Uz otro ieplānoto datumu parasti ierodas ap 15 dalībnieku, kas arī ir lemttiesīgi atbilstoši Statūtu nosacījumiem. Par kopsapulcē pieņemtajiem lēmumiem tiek paziņots pārējiem biedriem.”

– Kas pamudināja uzsākt sertifikācijas procesu?

– „Viens no iemesliem ir vēlme būt labākajiem, tomēr tas nebija noteicošais.

Galvenie pamudinātāji bija sekojoši notikumi:

- Krāslavā 2011. gadā tika uzbūvēta Latvijā lielākā granulū rūpnīca LAT-GRAN, bet 2015. gadā saņemta informācija, ka, sākot ar 2016. gadu, eksportēt produkciju (granulas) uz ES valstīm varēs tikai pie nosacījuma, ja koksne iegūta no sertificētiem mežiem;

- Tā kā MA „Krāslavai” bija pieredze piedalīties iepirkumos un, tos vinnējot, organizēt biedru sadarbību iepirkumu realizācijā, no kuras faktiski ir atkarīgs biedrības ekonomiskais nodrošinājums, tas arī bija pirmais dzinulis uzsākt šo procesu;

- Sagatūdzot, ka, piedaloties divos semināros, viens no dienas kārtības jautājumiem bija saistīts ar grupas sertifikācijas izveidošanu. Viens seminārs notika Krāslavā biedrības 15. pastāvēšanas gada jubilejā un par sertifikāciju tuvāk pastāstīja Aiga Grasmane;

- Laikam tas, ka man tāds nemiera gariņš liek meklēt arvien kaut ko jaunu, piemēram, mēs noorganizējām un realizējām pirmo privāto mežu izsoli. Drīz sāka rīkot elektroniskās izsoles, un mūsu izsole klātienē strauji novecoja;

- Latgales pusē šajā laikā arī strauji aktivizējās apaugušo lauksaimniecības zemju platību atbrīvošana no apaugumiem un to tālāka šķelšanās, bet to varēja realizēt tikai kā kurināmo, nevis par augstāku cenu granulū rūpnīcai ražošanai.”

Par tiem MA „Krāslava” biedriem, kas sertificējās, Valērijs Drozdovs teic, ka tie bija drosmīgākie un čaklākie meža īpašnieki no gandrīz visiem Latgales no-

**Rezultātus varētu
gaidīt pēc gada,
kad sertificētā meža
īpašnieki, saņemtu
paaugstinātu cenu
par koksni**

darbojas kā Latgales meža īpašnieku pārstāvniecība, veicot aptaujas un kopēji risinot neskaidrības. Biedrība darbojas arī kā padomdevējs mežu izstrādē, koksnes realizācijā, cirsma atjaunošanā, kopšanā. Organizējam stādu piegādi un taksāciju. Vairāki īpašnieki izsnieguši pilnvaras pārskatu un atskaišu iesniegšanai VMD, mežsaimniecības projektiem LAD.

Ekonomisko nodrošinājumu organizējam, piedaloties iepirkumos. Piemēram, visas Latgales un arī Bauskas, Gulbenes un Madonas pusē pasta nodaļas apgādājam ar malku.

Meža īpašnieku aktivitāte ir atkarīga no paredzētajiem pasākumiem savos meža īpašumos. Nelielās mežu platībās pēc cirs-

Foto: no MA „Krāslava” arhīva

MA „Krāslava” piecpadsmit gadu jubilejas sanāksme, kurā Aiga Grasmane stāsta par PEFC sertifikāciju

vadiem, kuri ieradās uz biedrības kopsapulci, lai nobalsotu „par” sertifikācijas grupas izveidošanu.

Tikai četri meža īpašnieki, sertifikācijas grupas dibināšanas sapulces dalībnieki, nodarbojās ar lauksaimniecības platības, meliorācijas grāvju apauguma novākšanu, jaunaudzes izkopšanu, koksnes šķeldošanu. Pārējie bija dalībnieki, kas regulāri apmeklēja visas sapulces un aktīvi izsaka savu viedokli.

– Kā nonācāt līdz rezultātam, vai bija jāiegulda daudz darba?

– Pirmā saskarsme ar privāto mežu sertifikācijas grupas izveidi bija 2002. gadā, kad uz sabiedriskās organizācijas „Latgales mežu saimnieks” bāzes Krāslavā tika izveidots Latgales darījuma centrs. Tika sertificēti vairāki īpašumi. Taču 2002. gadā sagatavotais grupas Meža apsaimniekošanas plāns izrādījās nederīgs.

Grupas izveidošanai bija nepieciešams kopsapulces lēmums. Meža īpašniekus, kuru īpašumi atrodas Latgalē, bet dzīves vieta – citur Latvijā, vienlaikus sasaukt kopā praktiski nebija iespējams.

Izsludinājām divus kopsapulces sasaukšanas datumus. Atbilstoši Statūtiem otrā sanāksmes reizē pieņemām lēmumu par sertifikācijas grupas izveidošanu. Kopsapulces lēmums ir saistošs visiem biedrības biedriem.

Ietilpīgākais darbs bija dokumentu sagatavošana atbilstoši PEFC prasībām. Saņemtās veidlapas bija noderīgas individuālajai sertifikācijai, bet ne mums –

grupas sertifikācijai. Bija nepieciešamas aptuveni 2 nedēļas darba līdz vēlam vakaram, lai sagatavotu kopējo mežu apsaimniekošanas plānu un veiktu kopējo oglekļa uzkrājumu un CO₂ piesaistes aprēķinu kopā no visiem īpašumiem.

– Kādi ieguvumi no sertifikācijas, vai tie ir jau manāmi?

– Šobrīd tie ir ļoti nelieli. Pamatā tie ir pieci punkti ES atbalsta mežsaimniecības projektiem un mans kā brīvprātīgā darbs.

Rezultātus varētu gaidīt pēc gada, kad sertificētā meža īpašnieki, izstrādājot cirsma, saņemtu paaugstinātu cenu par koksnes realizāciju.

– Kas tagad mainīsies – kādas saistības, formalitātes, atskaites?

– Domāju, ka jāpārskata nesamērīgi augstās sertifikācijas izmaksas un apjomīgais darbs nelielu meža īpašumu (vidēji 18,1 ha uz vienu īpašumu) ikgadējai atskaites gatavošanai un apsekošanai.

Lai attīstītu meža sertifikācijas grupu izveidi, nepieciešama sadarbība starp potenciālajiem grupas līderiem un PEFC Latvijas padomi, nevis maksas semināru organizēšana. Iespējams, jāveic iepirkumu konkurss audita veikšanai.

Par nākotnes iecerēm saistībā ar kooperatīva izveidi Valērijs teic, ka par tā izveidi varētu spriest, bet tam nepieciešami jauni aktīvi dalībnieki ar tieksmi radīt kaut ko no jauna, arī riskēt un pastrādāt virsstundas.

Ja notiktu mežsaimniecības kooperatīva paplašināšanās, savu pieredzi iespēju robežās labprāt arī ieguldītu.

MEŽA BIRŽA

AUGOŠU KOKU CIRSMU IZSOĻU PĀRDOŠANAS REZULTĀTI 3. CETURKSNI

Izsoļu portālā www.mezabirza.lv trešais ceturksnis – no jūlija līdz septembrim – aizvadīts ierastajā vasaras mierā, kura laikā veiksmīgi notikušas 10 izsoles. Vairāku gadu izsoļu pieredze liecina, ka vasaras periodā mežu cirsmas tiek piedāvātas izteikti mazāk nekā citos gadalaikos. Visaktīvākās izsoles parasti ir ziemas periodā – decembrī, janvārī un februārī.

2016. gada trešajā ceturksnī izsolēs pārdotas cirsmas par summu 255 420 EUR. To kopējā izcērtamā krāja ir 7 870 m³, kopā 33,6 ha meža platības. Novērtējot cirsmu cenas, redzams, ka, salīdzinot ar pirmā pusgada cenu līmeni, tās ir nedaudz kritušas.

Izsoļu cenu apskats trešajā ceturksnī: Skuju koku cirsmu (skuju koki sastāvā vairāk par 70%) cenas svārstās no 35,45 līdz 43,86 EUR/m³, vidējā svērtā cena 40,48 EUR/m³.

Jaukto cirsmu (skuju koku īpatrsvars 40–60 %) cenu svārstība ir no 19,69 līdz 30,00 EUR/m³, vidējā svērtā cena 23,39 EUR/m³.

Lai ražīgs rudens!

Dēzija Gabrāne-Vidze, Mezabirza.lv

LATVIJĀ VEIKSMĪGI VAR AUDZĒT ARĪ PAPELES

Papeļu audzēšana un plantāciju ierīkošana ir populāra visā pasaulē. Vai arī Latvijā var veiksmīgi audzēt papeles?

SIA Bergvik Skog pie mums, Latvijā, ir uzkrāta pieredze un labi rezultāti papeļu audzēšanā. Par papeļu audzēšanas perspektīvām un uzkrāto pieredzi stāsta uzņēmuma SIA Bergvik Skog struktūrvienības vadītājs **Žanis Bacāns**.

Papeles Latvijā jūtas labi

Papele ir apšu ģints suga. Tā Latvijā ir pazīstama jau ļoti sen, tikai līdz šim tā saistījās ar neglītām alejām pilsētās, kuras katru gadu radīja milzīgu daudzumu nepatīkamu pūku.

Šobrīd, pārņemot citu valstu pieredzi un zināšanas, mums ir pieejami papeles hibrīdi, kas būtiski atšķiras no līdzšinējiem kokiem. Pārsvārā tie ir vīrišķā dzimuma pārstāvji (pūku nav vai to daudzums nav ievērojams), kā arī Latvijas apstākļiem ir ārkārtīgi ražīgi. Ikgadējais koksnes pieaugums var sasniegt 40 m³/ha, kas, salīdzinot ar ierastajām koku sugām, ir vērā ņemams lielums. Protams, Latvijas apstākļos vidējais pieauguma rādītājs būs mazāks, bet meža īpašnieks, stādot papeli piemērotā augsnē, var rēķināties ar 400–500 m³ jau 20–25 gadu laikā. Audzējot 25 gadus, no papeles var iegūt ne tikai enerģētisko koksni, bet jau kvalitatīvus sortimentus – zāģēšanai, OSB vai saplākšņa ražošanai. Kā piemēru var minēt pasaules meža nozares milzi IKEA, kas mēbeļu izgatavošanai jau tagad izmanto ap 90 000 m³ papeles koksnes gadā.

Papeles Latvijā jūtas labi, un, lai gan nesasniedz tik lielus pieauguma parametrus, salīdzinot ar siltākām zemēm, tomēr ir vērts apsvērt papeles audzēšanu arī pie mums.

Pasaulē papeles plantācijas tuvojas 6 miljonu hektāru atzīmei, tsk. 4,3 milj. ha Ķīnā, mazliet zem miliona Eiropā. Pielietojums ir ļoti plašs, sākot no kurināmās koksnes un beidzot ar finierkluciem saplākšņa ražošanai.

Papele kā pagaidu risinājums lauksaimniekiem

Neapšaubāmi meža īpašniekam Latvijā pamatā ir jāaudzē pieprasītākās

Viens no pirmajiem SIA Bergvik Skog papeļu stādījumiem Latvijā

Foto: no SIA Bergvik Skog

spēj citas sugas, tādas kā baltalksni, parasto un pat hibrīdo apsi.

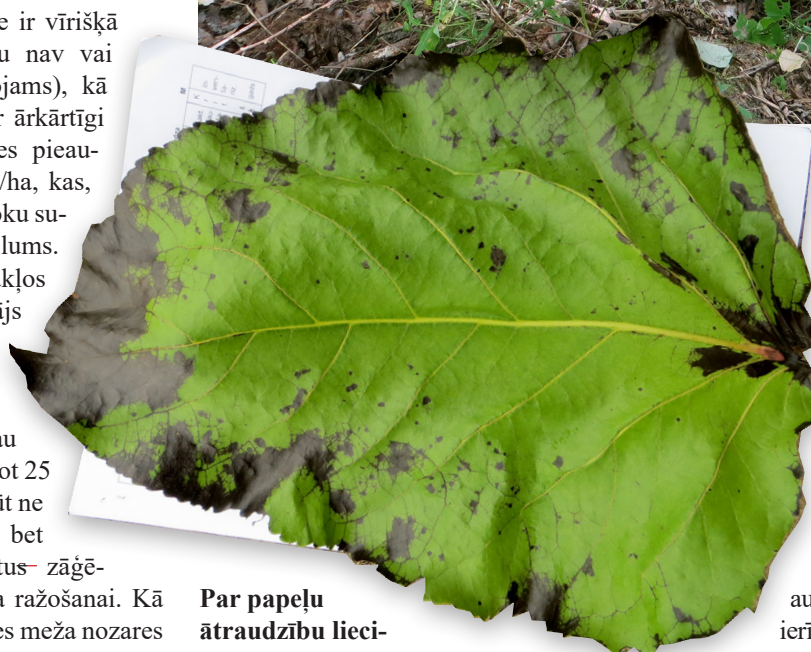
Tiem zemju īpašniekiem, kas, iespējams, šobrīd nevar izšķirties par kādas konkrētas platības turpmāko izmantošanu un svārstās starp lauksaimniecisko ražošanu vai meža audzēšanu, papeļu plantāciju ierīkošana ir viens no pagaidu alternatīviem risinājumiem. Ņemot vērā, ka papele tiek pieskaitīta pie lauksaimniecības kultūrām, to var stādīt jebkurā neizmantotā zemē bez saskaņojuma ar pašvaldībām. Pirmos piecus gadus Latvijā arī ir iespējams saņemt ES vienotos platību maksājumus. Jāņem gan vērā, ka pēc pieciem gadiem atbalsts beidzas, bet lauksaimniecības kultūru var audzēt vēl 10 gadus. Tad gan jāpieņem lēmums, vai atstāt papeļu plantāciju un veidot mežu vai nocirst un atgriezties pie cita zemes izmantošanas veida.

Uzlabo augsnes kvalitāti

Salīdzinoši citās valstīs, kā Zviedrijā, Polijā u.c., ES atbalsts mēdz būt līdz 20 gadiem.

Par papeļu ātraudzību liecina milzīgās lapas, kas var sasniegt pat A4 lapas lielumu

koku sugas, jā rūpējas par meža kvalitāti, lai iegūtu vairāk zāģbaļķu vietējai pārstrādei. Tomēr, palielinoties bažām par iespējamām klimata pārmaiņām, meža īpašniekiem ir jāapzinās iespējamie riski nākotnē. Tādējādi meža īpašniekam, kas vēlas diversificēt savu mežsaimniecisko darbību, ir jābūt informācijai par citām iespējām. Papeļu audzēšana ir viena no tādām. Attīstoties enerģētiskās koksnes izmantošanai Latvijā un Baltijas jūras reģionā, domājams, ka nākotnē pieprasījums pēc resursiem būs stabili augošs. Liekot kopā plantācijas izveidošanas izmaksas, sagaidāmo lielo koksnes masu un īso aprites ciklu, papele krietni pār-

◀ 10. lpp.

Pozitīvi, ka meža īpašniekam paliek tiesības jebkurā brīdī pieņemt lēmumu par zemes izmantošanas veida maiņu. Var cirst pēc 5, 10, 15 utt. gadiem atkarībā no tirgus cenas attiecīgajam koksnes resursam tajā brīdī. Tā ir ļoti svarīga iespēja dažādām dzīves situācijām.

Manuprāt, ir vērtīgi minēt papeles spēju uzlabot augsnes kvalitāti. Papeles lapas gada laikā veido vairākas tonnas masas, kas nokrītot ievērojami ietekmē augsni. Iespējams, kāds zemes īpašnieks to var ņemt vērā un izmantot. Ir novērots, ka citās zemēs papeles stāda arī nelielās platībās gar dzelzceļiem un ceļiem, kā vēja aizturošu vai eroziju samazinošu mežaudzi. Papeļu plantācija var kalpot arī kā ainavu uzlabojošs un estētisks dabas elements. Neliels mežiņš plašu lauksaimniecības teritoriju vidū var būt gan vizuāli atraktīvs, gan veidot zināmu pie nesumu bioloģiskajai daudzveidībai.

Kur un kā labāk stādīt

SIA *Bergvik Skog* papeles stāda jau vairākus gadus. Mēs stādam ap 1500 stādu uz hektāra, atstājot 1,5 m starp stādiem un 3 metrus starp rindām. Augsni gatavojam iepriekšējā gadā. Tā kā tiek lietoti spraudņi (garums 34–40 cm), tad pirmajā gadā ir ļoti svarīga cīņa ar nezāli, it īpaši vārpatu. Nezāles ātri apsteidz to nelielo spraudņa daļu, kas paliek virs zemes. Cīņai ar vārpatu var ieteikt platības sākotnēju apstrādi ar *Roundup*. Tas iedarbosies sešus mēnešus, un ar to pietiks, lai papelei dotu pietiekami laika saņemties.

Kā jau katrai sugai, arī papelei ir svarīgi izvēlēties atbilstošu augsni un vietu. Papele mīl daudz saules un pietiekami mitruma. Tomēr pārlietu liels mitrums nav vēlams, bez gaisa aprites augsnē neiztikt. Vienkāršāk izsakoties, papelei patīk viegla, labi drenēta mālsmilts augsne. Vēlamais augsnes skābums pH 5.0–7.5.

Pirms stādīšanas spraudņus vēlams izmērcēt ūdenī pat vairākas diennaktis. Tas ļauj brīvi pārdzīvot iespējamās sausuma periodus pavasarī. Spraudņu pavairošana nav darbietilpīgs process. Pieredzējis darbinieks var sagatavot līdz 2000 spraudņu dienā no esošas papeļu plantācijas.

Izmaksu pozīcijas

Svarīga izmaksu pozīcija ir plantāciju ierīkošana. Meža īpašniekam jāņem vērā, ka ir jāsamaksā autortiesību maksa par reģistrētā papeļu klona *Snow tiger* katru iestādīto klona spraudni – vienalga, vai tas pirktis kokaudzētavā vai pašu grieztas un pavairots.

SIA *Bergvik Skog* biežāk izmanto klonu OP42, kas sevi ļoti parādījis Latvijā un citās valstīs. Klons nav jauns, tāpēc autortiesību maksa nav jāmaksā. Toties turpmāk esošo papeļu zarus un atvases var izmantot jaunu platību ierīkošanai. Papeleli var sākt pavairot jau ceturtajā gadā pēc iestādīšanas, kad zaru diametrs sasniedzis pirksta resnumu. Šāda iespēja būtiski samazina turpmāko plantāciju izveidošanas izmaksas. Pie tam, nākošā aprītē, pēc nociršanas papele pati atjaunojas no celmu atvasēm un atjaunošanas izmaksas ir ļoti mazas. Tomēr jāatceras, ja plāno stādīt papeles īsajā ciklā un saņemt platību maksājumus, tad jābūt stādāmā materiāla iegādi apliecinājošiem dokumentiem.

Meža zvēri papeleli ēd mazāk nekā hibrīdo apsi, tomēr mēdz bojāt ar ragiem līdzīgi kā bērzu.

Ja ir jau iepriekš ierīkota papeļu stādu „mātes” plantācija, var gatavot līdz 3 m garus kātus jaunu plantāciju ierīkošanai. Tādā gadījumā augsnes sagatavošanas izmaksas ir vēl mazākas. Garie papeļu kāti (spraudņi) ir labs stādmateriāls vietās ar īpaši lielu aizzēlumu (avenāji, nātrāji), kur citkārt pirmajos meža audzēšanas gados ir lielas kopšanas izmaksas.

Noder cīņā ar latvāni

Papele ir viens no iespējamiem līdzekļiem cīņā ar latvāni. To pašreiz SIA *Bergvik Skog* pārbauda vairākos ar latvāni invadētos īpašumos. Paaugusies papele veido ļoti blīvu lapu klājumu, kas pilnībā noēno visu teritoriju. Tas savukārt ļoti nepatīk latvānim. Lai gan latvānis neiznīkst, tas vairs neaug. Te noteikti būtu jāstāda 3-metrīgi papeļu kāti, kas uzreiz samazinātu un padarītu iespējamu cīņu ar „ienaidnieku”.

Pieredze rāda, ka meža īpašniekiem Latvijā jau tagad ir interese par papeles audzēšanu. Pateicoties Meža īpašnieku biedrībai, nesen bija iespēja apmeklēt Itāliju un iepazīties ar dažādiem papeles audzēšanas paņēmieniem atkarībā no vēlamā iegūstamā materiāla. Piemēram, finiera ražošanai papeles tika audzētas ar 10 gadu audzēšanas ciklu. Pēc 10 gadiem katrs koks bija saražojis ap 1 m³ koksnes masas, un zemes īpašnieku šāds bizness apmierināja. Latvijā, kā jau minēju, tik labus rādītājus nevar gaidīt, taču var rēķināties ar ikgadējo gadskārtu pieaugumu 2–3 cm.

Interese par papeļu audzēšanu ir liela. Arī plantācijās Latvijā ir bijuši semināri meža īpašniekiem, kas mēdz uzdot daudz jautājumu. Par papeļu stādmateriāla iegādi varētu interesēties SIA *Bergvik Skog*, Sakstagala un Andrupenes kokaudzētavās.

PAPELES – TAS IR STABILS IENĀKUMS

Foto: no SIA Bergvik Skog

SIA Bergvik Skog izpilddirektors Lars Georgs Hedlunds apmērīnāts ar rezultātu

Viens no papeļu audzēšanas iniciatoriem Latvijā ir SIA *Bergvik Skog* izpilddirektors **Lars Georgs Hedlunds**.

Viņš uzskata, ka papeleli sekmīgi var audzēt arī Latvijā. Tā varētu būt kā viens no papildu ienākuma avotiem zemniekiem saimnieciskās darbības dažādošanai. Gaudi ražu dod katru gadu, bet papeles var cirst pēc 5–25 gadiem pēc vēlmēm un vajadzībām, tā ir kā banka.

Pētījumi apstiprina, ka papeļu hibrīds OP24 pēc 10 gadiem veido krāju 200 m³/ha un necieš no slimībām. Papeļēm patīk silts klimats, un tās te aug labāk nekā Stokholmā.

Lai iegūtu maksimālo ražīgumu no papeļēm (pieaugumu 20–25 m³ gadā), tas prasīs 10–15 gadu apriti, jo pirmajos trīs gados papele katru gadu izaug garumā par 1 metru un diametrā pieaug par 1 cm. Pēc tam sākas brīnums – augstumā tā izaug par 2,5 m un diametrā pieaug par 3 cm gadā. Salīdzinot ar citām ātraudzīgām koku sugām, lielāka raža un labāki sortimenti būs pēc 10 gadiem! Nebūtu taisnīgi papeles pielīdzināt kārkliem, kas savu maksimumu sasniedz jau pēc 2–3 gadiem.

Lars Georgs Hedlunds iesaka mainīt LAD „politiku” Latvijā, lai zemes īpašnieki varētu saņemt atbalstu energokultūru (apšu, papeļu u.c.) audzēšanai ar 15 gadu apriti, tāpat kā tas ir lielākajā daļā Eiropas valstu, piemēram, Zviedrijā, Dānijā, Polijā u.c. Kāpēc Latvija tādā veidā vēlas diskriminēt savas zemes lietotājus?

LAIKS PIEVĒRST UZMANĪBU JAUNAUDZĒM!

Stādīta egļu audze, kurā novēlotas kopšanas dēļ lapu koki ievērojami apsteiguši augšanā egli. Veicot kopšanu, izveidota mistraudze

Rudens sākumā ir ieteicams apsekot pavasarī iestādītās jaunaudzēs. Tas nepieciešams, lai pārliccinātos, vai jaunie kociņi jūtas labi un daļa no tiem nav iznīkuši. Īpaši svarīgi ir to izdarīt ES atbalsta saņēmējiem.

Ja meža īpašnieks ilgāku laiku bez uzmanības atstājis iestādīto jaunaudzi, viņš nevar būt drošs, ka no savas puses ir izpildījis saistības ar Lauku atbalsta dienestu, pat ja pavasarī godprātīgi iestādījis kociņus pietiekamā daudzumā, iekļāvies termiņos un iesniedzis pārskatu Valsts meža dienestā. Obligāti ir jāveic apsekošana. Piecus gadus pēc pasākumu plānā norādītā projekta īstenošanas beigu termiņa Valsts meža dienestam ir tiesības dabā pārbaudīt ieaudzēto, retināto vai atjaunoto mežaudzi. Ja pārbaudē tiek konstatēts, ka ieaudzētās, retinātās vai atjaunotās sugas koku skaits ir mazāks par koku skaitu atbilstoši kritiskajam šķērslauku-

mam, atbalsta saņēmējam ir pienākums gada laikā pēc Valsts meža dienesta vai Lauku atbalsta dienesta lēmuma pieņemšanas par platības neatbilstību atbalsta saņemšanas nosacījumiem papildināt koku skaitu vismaz līdz minimālajam skaitam vai atmaksāt saņemto atbalstu.

Vasarā kaitēkli apdraud jaunaudzes

Augustā meža īpašnieku semināra ietvaros tika apsekota ar ES atbalstu stādīta priežu jaunaudze meža demonstrējumu teritorijā (MDT) „Pūpoli” Kurmenes pagastā, Vecumnieku novadā. MDT „Pūpoli” pārvaldnieks Raimonds Mežaks no savas pieredzes pastāstīja, ka meža īpašniekam, kas pavasarī ir stādījis kokus vietā, kur iepriekšējā gadā skuju koku mežā cirsta kailcirte, jārēķinās ar iespēju, ka jaunās priedītes vai eglītes apciemojušas priežu lielā smecernieka vaboles. „Apskatot kociņus, konstatēju, ka no 1000 iestādītajiem egļu ietvarstādiem bija izdzīvojusi apmēram puse. Daļā kociņu aktīvi darbojās smecernieku vaboles. Atsevišķu eglīšu stumbrus grauza pat 6 vaboles. Kopumā jaunaudzē izdevās savākt ap 100 vaboļu,” par semināra laikā apskatīto jaunaudzi dalībniekiem pastāstīja Raimonds. „Lai izcirtumu varētu atzīt par apmežotu, īpašniekam nāksies ieguldīt naudu vēlreiz un papildināt stādus.”

Kopšanai ir jābūt savlaicīgai

Diezgan bieži stādītās audzēs sliktas kopšanas dēļ eglītes ilgus gadus nīkuļo, neveido pieaugumus, gandrīz pazūd ātraudzīgāko lapu koku biezoknī. Pateicoties jauno eglīšu dabas dotai ēncietībai, tās

neaiziet bojā. Tāda situācija var turpināties ilgi, līdz pieejamais ES atbalsts meža īpašniekus tomēr motivē veikt jaunaudžu retināšanu. Tā dodot iespēju stādītai egļu audzei paātrināt augšanas gaitu, attaisnojot ar stādīšanu un stādu iegādi saistītos naudas, laika un darba ieguldījumus.

Ilgāku laiku aizmirsto eglīšu kopšanā īpašniekam svarīgi nepārcensties un strauji neizcirst visus lapu kokus. Koku skaitu pakāpeniski samazinot, var labāk nostiprināt mežaudzes. Pārāk atsegtas un neaizsargātas no saules, nevajadzētu atstāt salnām un meža dzīvniekiem noēnojuma augušas eglītes.

Jāatceras, ka mistraudzēs koki pilnīgāk izmanto gaismu, barības vielas un mitrumu, saglabājas arī augsnes auglība. Šo iemeslu dēļ, kopjot jaunaudzi ar ES atbalstu, ir iespēja saņemt par 44 EUR lielāku finansējumu par hektāra mistraudzes nekā tīraudzes retināšanu. Meža īpašniekam jāpieņem izsvērts lēmums par to, vai viņš vēlas retināt audzi ar pietiekamu intensitāti, kas atbilst MK noteikumos atrunātajam darba apjomam, lai saņemtu ES finansējumu.

Atgādinām, lai saņemtu atbalstu, valdošās sugas koku vai konkurējošo koku skaits jāsamazina vismaz par 500 kokiem vienā hektārā, vai jāatbrīvo augšanas telpu no bieža vai vidēji bieža krūmu aizzēluma. Kā arī mežaudze jāretina atbilstoši normatīvajos aktos par meža atjaunošanu, meža ieaudzēšanu un plantāciju mežiem noteiktajiem kritērijiem. Ja īpašnieks objektīvu iemeslu dēļ paredz atšķirīgus kopšanas kritērijus, tiem jābūt noteiktiem ar Valsts meža dienestu saskaņotajā meža apsaimniekošanas atbalsta pasākumu plānā.

► 13. lpp.

Kādēļ meža dzīvnieki posta tieši priežu jaunaudzes?

Priežu jaunaudzes stirnām, briežiem un aļņiem patīk dažādu iemeslu dēļ. Ziemas sezonā meža dzīvniekiem mainās barības bāze. Vasarā ir atrodams daudz kas garšīgs – dažādi sulīgi dzinumi, lakstaugi un lapas, taču, iestājoties ziemai, tā vairs nav un jāmeklē kaut kas cits. Jaunaudzes ir tieši tas, kas ir vajadzīgs, jo skuju koku skuļās ir ļoti daudz C vitamīna un citas noderīgas vielas. Tā veidojas konfliktsituācija, kad mežsaimnieki audzē mežu, bet meža dzīvnieki to posta, izmantojot barību.

Rudenī kociņi jāatbrīvo no zālaugiem

Lai samazinātu konkurējošo zālaugu patērēto ūdens un barības vielu daudzumu un samazinātu apēnojumu ap iestādītajiem kociņiem, laikus jāveic agrotehnisko kopšanu.

Īpaši svarīgi ir kopšanu veikt vasaras beigās vai rudenī, kad zālaugu augšana ir apstājusies. Tas nepieciešams, lai ziemā apsnigušī zāle nenoliektu kociņus un netraucētu to vertikālu augšanu nākamajā gadā, vai neizraisītu skuju koku stādu bojāeju, izveidojot labvēlīgus apstākļus sēnīšu slimību attīstībai un grauzēju savairošanos.

◀ 12. lpp.

Vai jāizvāc nocirstie kociņi

Meža īpašnieki bieži interesējas, vai no izretinātas jaunaudzē jāizvāc nocirstie kociņi, jo tie liekot koptai audzei izskatīties nekārtīgi. Kā ir pareizāk no mežsaimnieciskā viedokļa – atstāt tos mežā vai mēģināt savākt un atrast tālāku pielietojumu?

Jaunaudžu kopšanā parasti netiek iegūti kokmateriāli. Ja nocirsto kociņu apjoms ir liels, tos var izmantot kā enerģētisko koksni. Īpašniekam jāsaprot, ka, izvācot nocirstos kociņus no jaunaudzēm, tiek izvāktas barības vielas palikušajiem kociņiem, un meža tipos ar nabadzīgām augsnēm tas var negatīvi ietekmēt koksnes pieaugumu. Bieži ar retināšanu saistītā nekārtība jaunaudzē var traucēt meža dzīvniekiem ērti pārvietoties starp palikušajiem kociņiem, noplēšot mizu, apgraužot galotnes un jaunus dzinumus, laužot stumbrus.

Jekaterīna Blaui,
MKPC

ATBILDES UZ JAUTĀJUMIEM

Bieži meža īpašnieki uzdod jautājumus, uz kuriem atbildes varētu interesēt arī citus meža īpašniekus. Šoreiz atbildes sniedz Alda Velvere, MKPC Dienvidkurzemes nodaļas mežsaimniecības konsultante

? – Plānoju pieteikties uz Eiropas atbalstu pieaugušo baltalkšņu audžu nomaiņai. Kādas sugas labāk izvēlēties jaunās mežaudzes ierīkošanai?

– Ja audzes paredzēts nomainīt ar Eiropas Savienības struktūrfondu atbalstu, stādīšanai noteikti jāizvēlas vismaz divas sugas, lai veidotos mistraudze. Visbiežāk mistru veido no egļu un bērzu stādiem. Eglei priekšroku dod tādēļ, ka tā ir ēncietīgāka, jo jau pirmajā gadā pēc alkšņu audzes nociršanas atvases sasniedz līdz pat metra garumu, un tās mēdz būt visai biezas. Ja neizdodas jaunaudzi izkopt divas reizes sezonā, egļu stādi noēnojumā spējīgi izturēt līdz rudenim, kad kopšana gan obligāti nepieciešama.

Savukārt bērzu stādi ir ātraudzīgāki. Ja stādāmais materiāls pietiekami liela izmēra un pirmajos gados tiek nodrošināta divreizēja kopšana, bērzu stādi ir pietiekami izauguši attiecībā pret baltalkšņu atvasēm, kas vairākkārt pļautas, un tās vairs nespēj stādījumam traucēt. Zemākajās vietās ļoti laba alternatīva ir melnalksnis, kas labāk pacieš mitrumu, ir pietiekami ātraudzīgs un mazāk cieš no dzīvnieku postījumiem. Ja vien buciņam būs jēlcāda cita izvēle, melnalksni tas neaiztiks!

Plānojot baltalkšņu audžu nomaiņu, noteikti jāparedz iepriekšēja augsnes sagatavošana arī tajās vietās, kur mitruma režīms normāls, jo tas palīdzēs kopšanas brīdī iestādītos kociņus ieraudzīt un tie mazāk tiks nopļauti. Izvēloties kā dominējošo sugu stādīt bērzu, kas kopjams arī vasarā, kad viss ir vienādi zaļš, augsnes sagatavošana ir absolūti nepieciešama.

Audžu nomaiņai der jebkuras izcelsmes stādaudzētavā iegādāti, tātad – sertificēti stādi, bet to kvalitāte pirms pirkšanas jānovērtē meža īpašniekam.

? – Plānoju savā īpašumā nocirsto mežu atjaunot, stādīt egli. Vai varu arī stādīt rudenī? Kāds ir piemērotākais stādīšanas laiks?

– Egļu stādus var stādīt gan pavasarī, gan rudenī. Katram gadalaikam ir savi plusi un savi mīnusi. Pavasarī šis process ir patīkamāks – diena ir garāka, parasti arī laika apstākļi labāki. Iestādītie stādiņi tūlīt sāk augt, tādēļ uzreiz var spriest par stādīšanas rezultātiem. Taču, ja laiks sauss, zeme ātri izžūst un iesaugs samazinās. Lai no tā izvairītos, nākas izvēlēties ietvarstādus, kas ir dārgāki, kaut izteiktā sausumā arī tie var aiziet bojā.

Rudens stādījums parasti tiek ierīkots, sākot no septembra otrās puses, kad veģetācijas periods jau gandrīz beidzies. Stādīšanu var turpināt praktiski līdz brīdim, kad zeme sāk sasalt. Stādi sāk augt pavasarī, tikko zeme atkususi. Šajā brīdī augsne ir pietiekami daudz mitruma, un tie labi iesaug.

Rudens stādījums nav ieteicams kūdrainās vai arī pārāk smagās, mālainās augsnēs, jo tur stādi ziemā var tikt izceļāti. Jebkurā gadījumā ir lietderīgi rudenī stādītās platības pavasarī apsekot un pārliecināties, vai viss kārtībā.

? – Pavasarī apstādījām platību ar sertificētiem bērzu stādiem, bet jau vasarā kļuva redzams, ka daļai stādu nokaltušas galotnes, citi nokaltuši pilnībā. Kāds tam varētu būt iemesls?

– Nezinot stādīšanas apstākļus, viennozīmīgu atbildi grūti dot. Iemesli var būt dažādi. Pirmā doma parasti ir par kļūdām stādīšanā – stādiem iekaltētas saknes vai pārāk sekli iestādīts. Varbūt stādīti jau izplaukušī kailsakņu stādi. Lapotā stāvoklī var stādīt tikai ietvarstādus, kuriem saknes ietvertas kūdras briketē un pārstādīšanas stresu jūt maz, bet kailsakņu stādiem tas būtiski samazina iesaugumu. Bērzu stādījumi var ciest arī no noēnojuma, ja tie savlaicīgi nav izkopti un zāle vai atvases tos nomākušas.

Taču arī tad, ja visi agrotehniskie pasākumi veikti laikā un kvalitatīvi, stādi nereti kalst. Tam par iemeslu var būt sēnīšu slimības, ar kurām tie inficējušies stādaudzētavā. Slimību izplatību veicina gan sabiezināti stādījumi, gan siltās ziemas. Par inficēšanos liecina tas, ka daļai stādu stādīšanas brīdī ir nokaltušas galotnes, kas, ar pirkstiem paliecot, viegli nolūzt.

RUDENS VELTES VESELĪBAI

Sis rudens bagāts pilādžiem, brūklenēm un dzērvenēm, sēnēm, daudzviet arī āboliem. Ceram, ka katrs, kas vēlēties, atradis laiku sagatavot šos veselības našķus atbilstoši savām iespējām un garšas kārpiņu vēlmēm. Šoreiz kāds pieredzē balstīts stāsts par mežrozīšu sīrupa tapšanu un iespējām dabas veltes izmantot citādi.

Vībotņu skrubītis. Daļa no pirtsmitļiem vībotņu skrubīšus izmanto savās pirts reizēs, tomēr šis dabiskais, ēteriskām vielām un antioksidantiem bagātais augš labi izmantojams arī vannas vai dušas reizēs. Vībotnes ir ar stingriem kātiem un smalkiem pogaļu ziedīņiem. Skrubīša veidošanai izvēlas smalkos zariņus, veido buntīti. Apmēram 12 – 15 cm augstuma galus, savstarpēji krustojot, noliec uz leju. Tad galotnes, kas sniedzas pāri lejas kātiem, vēlreiz pieloka pie buntītes. Iegūto skrubī viegli aptin ar dabisku auklu vai dziju, kas var papildināt masāžas funkciju vai būt pilnīgi nemanāma. Šādu skrubī iekšpusē iespējams papildināt ar vasarā savāktām smaržīgām tējas zālēm gan no pļavām – raudeni, upes mētru, ievām, kalmēm, liepām, gan dārziem – piparmētrām, upenēm, baziliku, samtenēm.

Rudens drēgnā laika istabas kvēpināmais. Kad sākas rudens lietavas un sāk pilēt arī deguni, ir vērts šad tad istabā pakvēpināt vīraku. Galvenais vīraka darbs ir cīņa ar mikrobu armiju. Pret svešzemju aromātiem reizēm ir iebildumi, tāpēc iesaku izmantot vietējos materiālus. Šajā gadījumā der visi sveķainie koki – paeģlis, egle un priede. Egles skuju smarža mums ir pazīstama no Ziemassvētkiem. Kvēpināšanai iespējams izmantot arī jau minēto vībotni, kalmes, raudeni, salviju. Var izmantot gan atsevišķus zariņus vai lapiņas, gan veidot smalkas, mazā pirkstiņa resnuma buntītes, kuras aptin ar kokvilnas vai lina diegu, un virs trauka, kur nobirt pelniem, aizdedzina veselības dūmekli. Un tie, kas ar iešanu dabā uz „jūs”, var izmatot lauru lapas no virtuves atvilktnes.

Šobrīd modē ir baskāju takas, un mēs arī apzināties, ka pēdu un plaukstu masāža gan mazina stresu, gan caur nervu galiem labvēlīgi iedarbojas uz visu organismu.

Vāveru dāvana roku masāžai ir egļu čiekuru serdes. Ejot sēņot egļu mežos vai staigājot pa parku, pievērsiet uzmanību zemsedzei. Reizēm zem eglēm var pamanīt

daudz čiekuru zvīņu, un šajās vietās noteikti ir arī čiekuru serdes. Tad tik jāliek kabatā un jāglabā mājās uz galda iespējami tuvu televizoram un datoram, lai ik reizi, kad rokas brīvas, varam parūpēties paši par savu veselību, masējot rokas ar čiekura serdi.

Pēdu masāžai mājās iespējams izveidot masāžas trauku sausā veidā, kā mini fragmentu no baskāju takas. Atbilstoša lieluma un formas traukā saliekam laukā salasītās zīles, priežu čiekuriņus, akmentiņus un šad tad pabradājam gan lielie, gan mazie. Savukārt slapjajai pēdu masāžai noderēs visdažādākie augi, augļi un sēklas. Silta kāju vannošana noder gan kā pretstresa un relaksējoša, gan profilaktiska, gan arī kā ārstnieciska procedūra. Siltajam ūdenim iespējams pievienot dažādus ēteriskos augus, kas līdzināsies tējai kājām. To iespējams papildināt ar žāvētiem pilādžiem, vilkābeļu augļiem, irbenēm, aronijām un masāžai pievienot svaigi lasītas skuju koku skujas, rudenī lasītas zīles, kastaņus un čiekurus. Ir koši krāsaini, smaržojoši, masējoši un veselīgi.

Ar rudenīgiem sveicieniem no apmācību centra „Pakalnieši”, **Danuta Kiopa**

MEŽROZĪŽU AUGĻI ZIEMAI

spējas pret infekcijām, uzlabo asinsriti un darbaspējas, pastiprina kaulaudu un mīksto audu atjaunošanos.

Lai pagatavotu sīrupu, nepieciešams:

- no produktiem – mežrozīšu augļi, ūdens un cukurs (uz 1 l mežrozīšu augļu sulas vajadzēs 1,5 kg cukura);
- no piederumiem – emaljēti vai stikla trauki (lai saglabātu C vitamīnu), marle, burciņa, nazis un irbulītis sēklu iztīrīšanai;
- no rakstura iezīmēm – humors un pacietība.

Sīrupa pagatavošanai var izmantot jebkurus mežrozīšu augļus. Galvenais – ogu ievākšanai izvēlēties vietu tālāk no ceļiem. Sākumā salasām savai pacietībai atbilstošo un sev nepieciešamo daudzumu mežrozīšu augļu. Nomazgājam tos, pārgriežam un izņemam sēklas, matiņus, kas ir vispiņķerīgākie mežrozītēs. Tie nokļuvuši gremošanas sistēmā var izraisīt iekaisumu. Ja šajā procesā piedalās arī bērni, tam jāpievērš īpaša uzmanība.

Augļus vieglāk ir iztīrīt, ja tie ir vēl cieti. Nesteidzieties izmest iztīrītās sēkliņas! Tās izžāvētas un saberztas iespējams izmantot gan tējai, gan apliet ar eļļu. Iztīrītos augļus ber katliņā, pārlej ar karstu ūdeni (1,5 glāzes ūdens) un vāra, līdz augļi kļūst mīksti. Iegūto masu izkāš caur marli, viegli nospiežot.

Esam ieguvuši divus produktus – biezeni un sulu. Biezo mežrozīšu augļu masu, kuru izmantojam ievārījuma, dže-ma vai povidlas gatavošanai atsevišķi vai pievienojot ābolu ievārījumam. Sulai pievieno cukuru un vāra 5 minūtes. Vārīšanas laikā parādās putas, kas jānosmeļ. Sakarsē burkas un piepilda ar sīrupu. Sīrups lietojams mazās devās.

Ja mežrozīšu augļu ir salasīts vairāk nekā spēj „paveikt” jūsu pacietība, tos tīrot, nebēdāji – neiztīrītajiem augļiem noņemiet kauslapas un izkaltējiet tējai.

Man no viena litra mežrozīšu augļu iznāca 0,5 l burciņa sīrupa. Pēc pāris dienām sīrups kļūst piesātinātāks garšā!

Baudiet rudeni, kopīgi darbojoties, un esiet veseli! Lai labi garšo!

Jana Kājiņa,

mācību centrs „Pakalnieši”

Veselīgs našķis, kura gatavošanā var iesaistīties visa ģimene, ir mežrozīšu sīrups! Mežrozītēs vērtīgās vielas ir askorbīnskābe, P un K vitamīni, tās satur daudz minerālvielas – dzelzi, fosforu, magniju, kalciju, kāliju, varu un mangānu. To devums veselībai – tās paaugstina organisma aizsarg-

IESPĒJA MĀCĪTIES PAR MEDĪBU TĒMĀM

SIA LLKC Meža konsultāciju pakalpojumu centrs aicina pieteikties mednieku klubus, individuālos medniekus, meža un lauksaimniecības zemju īpašniekus, medību produkcijas apstrādātājus uz divu dienu kursiem:

- Savvaļas dzīvnieku slimības, medījumu gaļas higiēna un pārtikas drošība;
- Meža dzīvnieku postījumu samazināšanas iespējas;
- Efektīvas medību saimniecības veidošana.

Mācību kursa „Savvaļas dzīvnieku slimības, medījumu gaļas higiēna un pārtikas drošība” ietvaros dalībnieki apgūst teorētiskās zināšanas par medijamo dzīvnieku anatomiju, pataloģijām, slimībām, higiēnas prasībām u.c.; praktiskajās nodarbībās – kautķermeņa pareiza sadalīšana, slimību un citu izmaiņu noteikšana, pareiza paraugu noņemšana, sagatavošana taksidermijai, trofeju pirmapstrāde.

Pēc kursa apgūšanas ikviens dalībnieks saņems numurētu apliecību, kura tiek iereģistrēta Pārtikas un veterinārā dienesta (PVD) datu bāzē.

Šādas mācības sadarbībā ar PVD organizējam jau no 2013. gada, un tās apmeklējis un apliecības saņēmis 561 intereseis visos Latvijas reģionos.

Šogad mācībās ir iekļautas divas jaunas tēmas – viena no tām „Meža dzīvnieku postījumu samazināšanas iespējas”. Šī tēma varētu būt aktuāla mežu un lauksaimniecības zemju īpašniekiem un mednieku formējumiem.

Mācību teorētiskajā daļā tiek apskatīta medijamo dzīvnieku populāciju apsaimniekošana, selekcija, medību infrastruktūra, nodarītie postījumi, preventīvie pasākumi, likumdošanas prasības. Praktiskajā sadaļā – medijamo dzīvnieku nodarīto postījumu identificēšana, postījumu

apjoma noteikšana, preventīvo pasākumu praktiskā izpilde, piemē-

Mednieki praktiskajās nodarbībās mācās slimību un izmaiņu noteikšanu, pareizu paraugu noņemšanu

ram, repelentu un citu aizsardzības līdzekļu lietošana, piebarošanas vietu izvēle u.c.

Savukārt mācību kurss „Efektīvas medību saimniecības veidošana” vairāk varētu interesēt mednieku formējumus, kas vēlas mācīties un iegūt jaunas zināšanas. Kurša ietvaros mednieki apgūs pareizu medijamo dzīvnieku populāciju apsaimniekošanu, selekciju, medību infrastruktūras būvju veidošanu, dažādu medību produkcijas izmantošanu. Praktiskajā sadaļā – medību infrastruktūras pareizu izveidi (medību torņu izgatavošana, materiālu un vietas izvēle, uzstādīšana u.c.), medijamā dzīvnieka pirmapstrādi.

Mācības tiek organizētas sadarbībā ar Valsts meža dienestu, Pārtikas un veterināro dienestu, VAS „Latvijas valsts meži”, Latvijas valsts mežzinātnes institūtu „Silava”.

Mācības organizēsim visos Latvijas reģionos pēc pieprasījuma, minimālais

skaits grupā – 15 klausītāju. Vietu skaits ir ierobežots, tāpēc obligāta iepriekšēja pieteikšanās uz mācībām. Līdz ar pilnas grupas nokomplektēšanu tiks noteikti mācību norises laiki.

Atkarībā no mācību programmas – mācības ir bezmaksas vai par daļēju maksu. Plašāka informācija par mācību kursu programmām un mācību vietām pieejama interneta vietnē www.mkpc.llkc.lv, MKPC nodaļās vai pa tālruni 63050477 vai 20223626 (Juris Šaiters).

Mācības tiek organizētas Latvijas Lauku attīstības programmas 2014.–2020. gadam „Zināšanu pārneses un informācijas pasākumi” apakšpasākuma „Profesionālās izglītība un prasmju apguves pasākumi” ietvaros. Projektu līdzfinansē ES un ELFLA. Atbalsta Zemkopības ministrija un Lauku atbalsta dienests.

Juris Šaiters, MKPC medību saimniecības vecākais speciālists

IZDOTA GRĀMATA „BRĪNIŠKĪGAIS MEŽS. MEDNIEKSTĀSTI II”

Ar Kandavas puses mežkopja un mednieka Viestura Valda Dreimaņa iniciatīvu nāks klajā jau otrā grāmata „Brīnišķīgais mežs. Medniekstāsti II” ar labām un interesantām ilustrācijām.

Grāmatā ir lieliski un asprātīgi mednieku

stāsti, piedzīvojumi, pārdomas par dzīvi un norisēm valstī.

Grāmata būs pieejama Jāņa Rozes grāmatnīcās, kā arī Purnavu Muižas un SIA Ieroči mednieku veikalos. Gada nogalē plānots izdot atkārtotu grāmatas pirmo izdevumu.

SVEICAM JUBILĀRU! MEŽAM VELTĪTS MŪŽS

Foto: no V.Bricika arhīva

Foto: V.Dasudīšs

Daži no apbalvojumiem

Jubilārs Valentīns Briciks

Valentīns Briciks dzimis 1926. gada 1. septembrī kādreizējā Ludzas rajona, tagad – Ciblas novada Līdumnieku pagastā, paspējis pamācīties vācu skolā, vēl tagad no galvas atceras vācu himnas pirmos pantīņus. 1944. gadā, jau pilngadīgs, iesaukts padomju armijā, karojis līdz kara beigām. Pēc kara vēl piecus gadus dienējis padomju armijā.

Pēc dienesta atgriezies mājās un 1950. gada 17. aprīlī pieņemts pastāvīgā darbā Zilupes mežsaimniecības Ciblas mežniecībā par strādnieku, mācījies kursus Aizupes meža tehnikumā. Tā paša gada 17. jūnijā pārcelts par mežsargu Ciblas mežniecībā, pabeidzis Rankas meža skolu.

Gāja laiks, mainījās mežniecību, apgaitu un mežsarga amata nosaukumi, bet Valentīna darba vieta bija tuvu mājām – no mājas pagalma redzams 1100 ha plašais Gulbju purvs, pa kuru iet robeža ar Krieviju.

Darba gaitā saņēmis neskaitāmus atzinības rakstus, krūšu nozīmes – 10 gadi meža sardzē, 20 gadi meža sardzē, 30 gadi meža sardzē, neskaitāmas dāvanas meža darbinieku dienā, medaļu „Darba veterāns”.

Izaudzina divus bērnus, meitu un dēlu, priecājas par divām mazmeitām, ar sāpi sirdī stāsta par dēlu Gunāru, kas pabeidzis Aizupes meža tehnikumu, bet pašlaik ir bezdarbnieks. Saimniecību uzturēt palīdz arī māsa, pensionētā Aizpūres aostoņgadīgās skolas skolotāja.

Valentīna dienesta transporti bija zirgs un velosipēds, zirgs – pa apgaitu, bet velosipēds, lai aizbrauktu līdz mežniecībai. Speciāli malku negatavoja, jo, braucot pa apgaitu, vienmēr gadījās kāds pār ceļu pārkritis koks, kas tika novākts un atvests uz mājām.

90. gadu jubilejā pats arī pie mājas sagaidīja viesus, teicās, ka nekādus darbus

mājās nedarot, redze vēl laba, lasot bez brillēm, bet, ja kaut kas jāatceras, tad vajag nedaudz ilgāk padomāt. Viesiem tika izrādīti apbalvojumi, pavisam – 16, arī apsveikumi, kurus viņš regulāri saņem kā kara veterāns; rādot ordeni „Tēvijas karš”, noritēja asara, viņš toreiz palika dzīvs un atgriezās mājās. Apsveicam jubilāru!

Valentīns Daudišs,
SIA Skogssallskapet
Latgales iec. Vadītājs

ATSAUCE

Informatīvā izdevuma Čiekurs 2 (50) 2016 numura 7. lpp sadaļā “Jāņem vērā” kļūdaini tika publicēta informācija. Pareizā informācija: „Veicot jaunaudžu retināšanu, pēc aktivitātes veikšanas koku skaits nedrīkst būt lielāks par normālo šķērslaukumu un mazāks par minimālo šķērslaukumu.

Izdevējs: SIA LLKC Meža konsultāciju un pakalpojumu centrs,
Izdevumu iespiešanai sagatavoja Sarmīte Grundšteine,
tāl. 63050477, mob. 29133563

Makets: Dzintars Melnis

Adrese: Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pag., Ozolnieku nov. LV-3018

LLKC MEŽA KONSULTĀCIJU PAKALPOJUMU CENTRS

Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pag., LLKC
Ozolnieku nov. LV3018
Tāl. 63050477, fakss 63022264
e-pasts: mkpc@mkpc.llkc.lv
www.mkpc.llkc.lv

VIETA	Vārds, uzvārds	Tālrunis
Sigulda	Laila Šestakovska	28323647
Liepāja	Uldis Šenbergs	29285111
Saldus	Alda Velvere	20222041
Krāslava	Jānis Dzalbs	26459513
Limbaži	Jānis Zvaigzne	28307178
Ludza	Ludvigs Karvelis	29411165
Madona	Mairita Bondare	28381176
Preiļi	Astrīda Rudzīte	26410476
Rēzekne	Valda Brice	28692818
Iecava	Agris Kauliņš	26498315
Aizkraukle	Jekaterīna Blaua	26534704
Jēkabpils	Jānis Sēlis	26465432
Jelgava	Ieva Doniņa	26352648
Dobele	Sergejs Repņikovs	29283108
Gulbene	Linda Muceniece	26314426
Kuldīga	Valdis Usne	26438175
Talsi	Linda Spade	25468419
Valmiera	Andris Vīrs	26108426

Apmācību centrs
“Pakalniēši” Danuta Kiopa 26141853